
Meer dan honderd mensen - jong en oud - reisden op verzoek van lector Ingrid Paalman en haar collega's door de tijd. Ze schreven ons een 'Brief vanuit de Toekomst'. Daarin vertellen ze wat anno 2020 waardevol is in het onderwijs. En waar we na de coronacrisis afscheid van mogen nemen. "We kwamen tot de ontdekking dat school iets anders is dan we dachten."

INTERVIEW: 'STUDENT VOICE' VERDIENT VOLGENS LECTOR MEER RUIMTE IN DEZE CRISISTIJD

"School is de plek van verbinding"

Anja Klein

Tot haar spijt voelt Ingrid Paalman, lector Goede Onderwijspraktijken aan hogeschool Viaa, dat het gevoel van saamhorigheid en dingen anders willen doen alweer weg-ebt. Aan het begin van dit nieuwe

Het gevoel van saamhorigheid ebt alweer weg

schooljaar zou ze scholen het liefst een pauzeknop geven: "Leg in de klas alles een week stil en praat met elkaar over wat je daadwerkelijk anders zou willen inrichten. Durf jezelf anders te bekijken." Want de 'We are all in this together-vibe' maakt volgens haar al snel plaats voor het oude bekende. Daarom is Paalman blij dat ze de toekomststreizigers hun vragen al

aan het begin van de crisis hebben gesteld. Toen alle nieuwe indrukken nog vers waren. Vragen als: wat was belangrijk, wat was ingewikkeld, wat heb je ontdekt, wat is er veranderd waar iedereen in de toekomst nog plezier aan beleeft? Kinderen, jongeren, docenten en anderen stuurden nuttige antwoorden in.

Ontmoeting

Dankzij de crisis realiseren we ons volgens Paalman veel beter wat de betekenis van school is: "De school is voor kinderen iets anders dan wij dachten. Het is een sociale plek van ontmoeting en verbinding, geen leerfabriek. En het is kostbare tijd die wij er doorbrengen met leerlingen."

Paalman benadrukt meermaals dat ze niet negatief wil zijn, maar is wel kritisch. "De traditionele school heeft zijn langste tijd gehad. De Brief sluit af met iemand die schrijft dat ons onderwijs een systeem is dat we ooit bedacht hebben. En die vraagt zich af of we moeten blijven doen wat

we bedacht hebben. Net als die briefschrijver denk ik dat we het systeem en het proces mogen bevragen: wordt er daadwerkelijk geleerd en onderwezen?"

Creatieve manier

De lector pleit voor een creatieve benadering, want volgens Paalman is innoveren op bestaande structuren ingewikkeld: "Het valt niemand te verwijten dat we het systeem hebben ingericht met leerprogramma's en Cito's en eindexamenaafspraken. Maar wat als we op een creatieve manier gehoor gaan geven aan wat we tijdens de crisis hebben gezegd over methodes en toetsing? Toen er in het voorjaar geen eindexamens waren, gingen we ontwikkelings- en toekomstgericht kijken. Tijdens de crisis kwam de leerling centraal te staan, niet het leerprogramma. Stel dat je geen examens meer zou hebben en je op school komt om elkaar te ontmoeten en bezig te gaan met mooie vraagstukken. Laat leerlingen bijvoorbeeld aan de slag gaan met wat ze meegemaakt hebben

Student voice

Ingrid Paalman over de definitie van student voice waar zij mee werkt: "Het gaat om luisteren naar overtuigingen, aspiraties en dromen van kinderen en jongeren, en om met elkaar te kijken hoe die aspiraties een plek in het grotere geheel kunnen krijgen. Daarbij

moet je altijd aftasten en kijken naar welke waarden en normen we belangrijk vinden met elkaar, en kom je bij burgerschap uit. Elk persoon, ook de stille leerling in de klas, mag ervaren dat er naar hem of haar geluisterd wordt." Maak de stem van de lerende zichtbaar.

meedenken over het protocol?" Het gaat Paalman, die zich al negen jaar bezighoudt met student voice, duidelijk aan het hart. Deze tijd leent zich bij uitstek om gehoor te geven aan de stem van kinderen en jongeren. "Jongeren worden met grote vraagstukken geconfronteerd, denk aan globalisering, technologie, het klimaat.

en zelf bedenken wat ze daarmee kunnen."

Vanwege de crisis zag ze ook hoe snel de muren tussen school en zorg konden worden beslecht. "Vanuit noodzaak konden we sneller dan normaal om de leerling en het gezin dat het nodig had, heen gaan staan. Jeugdzorg en GGD waren dichterbij, logopedie

de maatschappij zo verweven zijn. Terwijl het soms zo ver van elkaar af lijkt te staan: wat doen we op school en waar heeft het verbinding mee in de maatschappij? Eerder zorgde de maatschappelijke stage automatisch voor verbinding en contact maken met elkaar. En van een bijbaantje leer je misschien net zoveel als op school." Ook in het klaslokaal kan veel meer aan verbinding worden gedaan. Paalman stelt voor om juist bij de start van het schooljaar ruimte te maken voor het ontdekken wie de ander is en wat die wil leren. "Dat leren kennen laten we nu vaak aan de mentor over, maar dat zou elke docent moeten doen. Praat met elkaar over hoe je bij jouw vak gaat samenwerken aan de doelen."

Waarden en identiteit

De geluiden komen van de jonge generatie, aangevoerd door jongeren als klimaatactiviste Greta Thunberg. In ons land zijn er wel mooie voorbeelden waarin de stem van de leerling in het onderwijs belangrijk is, maar het is nog wel mondjesmaat: "De Agorascholen, maar ook Klein-Amsterdam die werkt vanuit ecologie en waarin de

De verbinding tussen leerling-docent is de basis van leren

kon in de school. We maakten veel meer gebruik van elkaars expertise. Helaas zie je nu iedereen weer terugtrekken in zijn eigen toke, want we vallen terug in wat we gewend zijn."

Maatschappij

De schrijvers van de Brief vanuit de Toekomst vertellen dat ze de basis van leren willen behouden: heel bewust bezig zijn met contact en verbinding maken met de ander. Dat is de verbinding tussen leerling-docent, leerlingen onderling, maar ook tussen leerling en maatschappij. Paalman: "Tijdens de crisis bleek dat het onderwijs en

Eigen stem

Niet langer kunnen we daarbij voorbijgaan aan de stem van de leerling of student, vindt Paalman. Student voice is ook in ons land in opkomst (zie kader). Wel keek Paalman met enige verbazing naar premier Rutte die de jongeren na een paar maanden uitnodigde om mee te praten over de crisis, terwijl ze volgens haar allang aan tafel hadden moeten zitten. Met nog grotere verbazing zag ze hoe Rutte hen iets later een draai om de oren gaf, toen hij jongeren de grootste virusverspreiders noemde. Opgevonden: "Hoe kan het dat ze niet

Aandacht voor de stem van de leerling is nog maar mondjesmaat

school groter is dan het gebouw. Dat zijn scholen waar ik blij van word." Student voice verdient een grotere rol: "Jongeren zijn de toekomstige generatie die voor onze maatschappij de keuzes gaan maken. De leerling van nu mag gaan ontdekken wie hij is en wat bij hem past. Dat zijn vragen op waarden en identiteit. Dan wordt de school de plek waar je maatschappelijk sterker en sociaal gevoeliger wordt. Meer in de basis gericht op verbinding, zodat het zorgen voor elkaar normaal wordt."

De Brief vanuit de Toekomst is te lezen op viaa.nl